

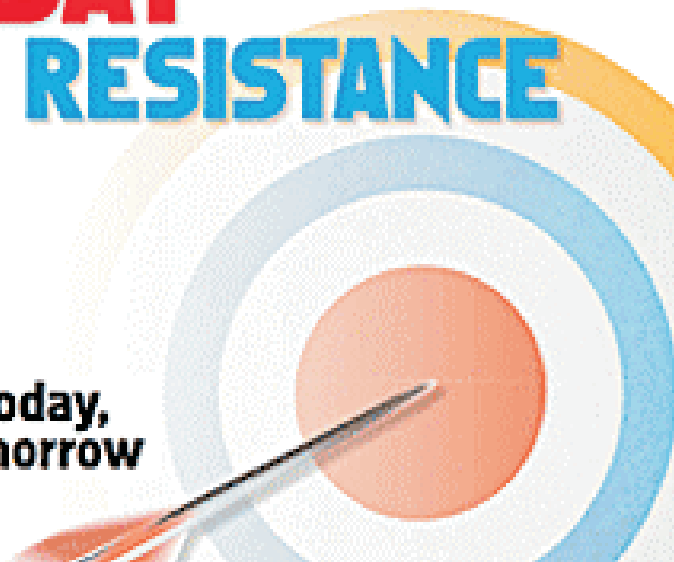
Svjetski dan zdravlja, 7. april/travanj 2011.

POBIJEDIMO REZISTENCIJU NA LIJEKOVE

Svjetski dan zdravlja obilježava se 7.aprila/ travnja u povodu osnivanja Svjetske zdravstvene organizacije. Svake godine, Organizacija odabire ključni zdravstveni problem, potiče ljude iz cijelog svijeta i sve svoje zemlje članice da posvete svoje aktivnosti tom odabranom zdravstvenom problemu, a u interesu unapređenja zdravlja i opće dobrobiti. Na Svjetski dan zdravlja 2011. SZO će pozvati vlade svih država i druge značajne aktere da kroz politiku i praksu implementiraju neophodne mjere za prevenciju i suprotstavljanje pojavi visoko rezistentnih mikroorganizama. Antimikrobna rezistentnost nije novi, ali postaje sve opasniji i urgentniji problem, te su neophodni udruženi napori da se spriječi povratak u doba prije antibiotika.

**COMBAT
DRUG RESISTANCE**

**No action today,
no cure tomorrow**

**Ako danas ne krenemo u akciju,
sutra neće biti lijeka!**

Šta je antimikrobna rezistentnost?

Antimikrobni agensi se smatraju za 'čudesne lijekove' koji su naše glavno oružje u liječenju infektivnih bolesti. Međutim, antimikrobna rezistentnost je sposobnost nekih mikroorganizama da izdrže napad antimikrobnih lijekova, tako da nekontrolisani rast rezistentnih patogena ugrožava živote i troši ograničena sredstva za zdravstvenu zaštitu.

Antimikrobna rezistentnost, poznata i kao rezistentnost na lijekove, javlja se kada mikroorganizmi (bakterije, virusi, gljivice i paraziti) promijene način djelovanja pa lijekovi umjesto da liječe infekciju, mikroorganizmi mogu rasti i u prisutnosti antimikrobnog lijeka (tolerancija), ili izlučuju tvari (enzime) koje inaktiviraju lijek). Kada bakterije postaju otporne na lijekove za liječenje infekcija, liječenje bolesnika traje duže, a može biti i neuspješno te loše završiti po bolesnika. Pored toga, to dovodi i do ogromnih troškova i za pojedince i za cijelo društvo. Na kraju bismo se mogli naći u situaciji da više nemamo djelotvornih lijekova za liječenje bakterijskih infekcija.

Antimikrobna rezistentnost je olakšana nizom faktora -neadekvatnom primjenom lijekova, na primjer, kada se uzimaju doze niže od standardnih, kada se ne završi propisana terapija. Loš kvalitet lijekova, pogrešno propisivanje lijekova i loša prevencija i kontrola infekcije, takođe, podstiču razvoj i širenje rezistencije na lijek. Poseban problem je, sve više prisutno u društvu, samovoljno uzimanje i korištenje antibiotika, bez stručnog ljekarskog nadzora. Nespremnost državnih institucija da se bave ovim pitanjima, loš nadzor i smanjenje arsenala sredstava za dijagnostiku, liječenje i prevenciju takođe sprječavaju kontrolu rezistencije lijekova, smatraju u Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji.

Šta se može učiniti?

Dva faktora upravljaju porastom i širenjem rezistentnih mikroba:

1. pretjerana upotreba i zloupotreba antimikrobnih lijekova i
2. širenje rezistentnih mikroorganizama među pojedincima, zajednicama i zemljama

Prema tome, za pobjedu nad antimikrobnom rezistencijom potrebne su intervencije u ta dva područja:

1. Poboljšati korišćenje antimikrobika
2. Zaustaviti prenošenje rezistentnih organizama

Porast rezistentnih mikroorganizama

Primjena i zloupotreba antimikrobnih lijekova u ljudskoj medicini i veterini u proteklih 70 godina dovela je do nezaustavljivog porasta broja i tipova mikroorganizama koji su rezistentni na ove lijekove – dovodeći do smrti, sve većeg oboljevanja i nesposobnosti, ali i do većih troškova zdravstvene zaštite. Medicinski stručnjaci predviđaju da bi zbog nepravilne upotrebe antibiotika moglo doći i do rezistencije na penicilin a onda i na druge antibiotike. Svakako da se uporedo sa nastankom rezistentnih sojeva otkrivaju i novi antibiotici, međutim sinteza novih lijekova znatno je skuplja a i sporija od razvoja rezistentnih patogena.

Činjenice o antimikrobnoj rezistentnosti*

- o Infekcije izazvane rezistentnim mikroorganizmima često ne reaguju na konvencionalno liječenje, a to rezultira produženjem bolesti i većim rizikom od smrti.
- o Oko 440.000 novih slučajeva MDR-TB (TB višestruko otporna na lijekove) se javi svake godine, izazvavši najmanje 150.000 smrti. Ekstenzivna TB rezistentna na lijekove (XDR-TB) prijavljena je do sada u 64 zemlje svijeta.
- o Rezistencija na ranije generacije antimalarijskih lijekova, kao što je chloroquine i sulfadoxine-pyrimethamine, vrlo je raširena u većini zemalja sa endemskom malarijom
- o Visok procenat hospitalnih infekcija izaziva vrlo rezistentna bakterija MRSA. Svake godine samo u Europskoj uniji, procjenjuje se da 25.000 pacijenata umire zbog rezitentnosti na teške bakterijske infekcije stečene u bolnicama
- o Neadekvatna i iracionalna upotreba antimikrobnih lijekova stvara povoljne uslove za pojavu, širenje i opstanak rezistentnih mikroorganizama.
- o Rezistentnost je sve veći problem i za liječenje HIV infekcije, nakon brzog širenja antiretroviralnih lijekova posljednjih godina, mnoge države provode istraživanja kroz koja otkrivaju i provode monitoring rezistencije.
- o Ciprofloxacilin je jedini antibiotik koji danas preporučuje SZO za krvavu dijareju koju izazivaju Shigella organizmi, jer se već široko razvila rezistentnost na ranije vrlo djelotvorne antibiotike. Ali brzo rastuća prevalenca rezistentnosti na ciprofloxacilin smanjuje opcije za siguran i efikasan tretman shigeloze, naročito kod djece. Jako su potrebni novi antibiotici za oralnu upotrebu.
- o Antimikrobna rezistentnost je postala ozbiljan problem za liječenje gonoreje i sve se više širi svijetom. Neizlječive gonokokne infekcije rezultiraće povećanim stopama oboljevanja i smrti, vraćajući nas desetine godina unazad nakon postignute pobjede i kontrole nad ovom seksualno prenosivom bolešću.
- o Novi mehanizmi rezistencije, kao što je beta-laktamaza NDM-1, pojavili su se među nekim gram-negativnim bacilima. To će vrlo snažne antibiotike, koji su bili posljednja odbrana protiv multi-rezistentnih sojeva bakterija, učiniti potpuno neefikasnim.

**(podaci Svjetske zdravstvene organizacije)*

Rezistencija na antibiotike je dobro poznati, svakodnevni problem u svim bolnicama širom Evrope. Ona predstavlja veliki problem za kliničare i za mikrobiologe, kao i farmaceutsku industriju. Poznato je da se bakterije uspješno prilagođavaju na svaki antibiotik, pri čemu stvaraju brojne mehanizme rezistencije. Selekcija i širenje rezistentnih bakterija u bolnicama predstavlja najveću opasnost za sigurnost pacijenata. Pogrešna upotreba antibiotika, propusti u održavanju higijene u bolnici, asepsi i sterilizaciji mogu dovesti do porasta kolonizacije ili infekcije pacijenata sa rezistentnim bakterijama.

Najznačajniji uzročnici bolničkih infekcija su: meticilin-rezistentni Staphylococcus aureus (MRSA), vankomicin-rezistentni Enterococcus (VRE), sojevi koji produkuju beta-laktamaze proširenog spektra (ESBL) (Klebsiella pneumoniae i Escherichia coli, Enterobacter, Serratia, Proteus, Morganella) i drugi multiplo-rezistentni gram-negativni bacili (Acinetobacter sp, Pseudomonas aeruginosa). Infekcija uzrokovana bakterijama rezistentnim na antibiotike povećava morbiditet i mortalitet, kao i dužinu boravka u bolnicama.

COMBAT ANTIBIOTIC RESISTANCE
BALANCED USE
IS THE BEST MEDICINE
NO ACTION TODAY, NO CURE TOMORROW

POBIJEDIMO REZISTENCIJU NA LIJEKOVE: AKO DANAS NE KRENEMO U AKCIJU, SUTRA NEĆE BITI LIJEKA

Mnogi ljudi danas žive zdraviji i duži život, djelimično zahvaljujući moćnim i efikasnim lijekovima koje zovemo i antimikrobni lijekovi zato što liječe infektivne bolesti. Sve do 1940-ih godina, kada su otkriveni i postali dostupni ovi lijekovi, ljudi su nepotrebno umirali od infektivnih bolesti. Danas, niko od nas ne može da zamisli život u svijetu bez antimikrobnih lijekova.

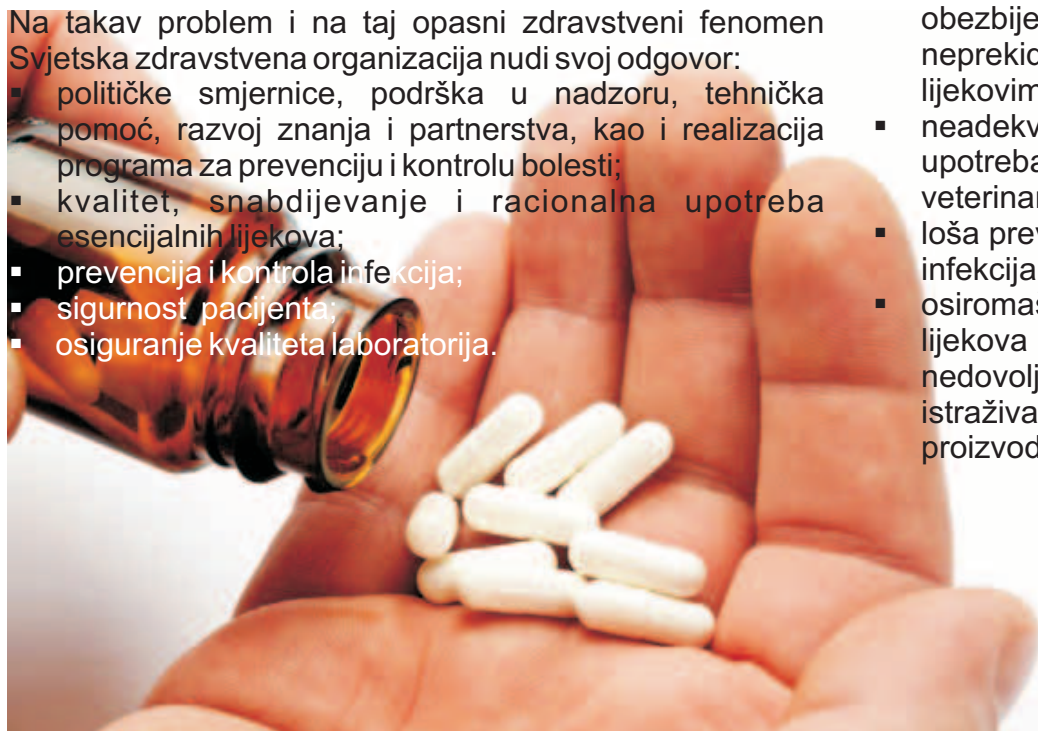
Ali, nažalost, danas smo na ivici da izgubimo ove dragocjene lijekove. Upotreba i zloupotreba antimikrobnih lijekova u humanoj medicini i uzgoju životinja u proteklih 70 godina povećala je broj i tipove mikroorganizama koji su postali rezistentni na ove lijekove, izazivajući smrt, veće oboljevanje, nesposobnost i veće troškove zdravstvene zaštite.

Ako se ovaj fenomen nastavi, mnoge infektivne bolesti se više neće moći kontrolirati i mogle bi zaustaviti napredak koji je vodio ka ostvarivanju «Milenijumskih ciljeva zdravlja UN do 2015. godine». Dodatni problem, pored toga, je i rast globalne trgovine i putovanja što omogućava rezistentnim organizmima da se u trenutku prošire širom svijeta.

Odgovor SZO(WHO)

Na takav problem i na taj opasni zdravstveni fenomen Svjetska zdravstvena organizacija nudi svoj odgovor:

- političke smjernice, podrška u nadzoru, tehnička pomoć, razvoj znanja i partnerstva, kao i realizacija programa za prevenciju i kontrolu bolesti;
- kvalitet, snabdijevanje i racionalna upotreba esencijalnih lijekova;
- prevencija i kontrola infekcija;
- sigurnost pacijenta;
- osiguranje kvaliteta laboratorija.

Šta izaziva antimikrobnu rezistentnost

Neadekvatna i neracionalna upotreba lijekova stvara povoljne uslove za stvaranje i širenje rezistentnih mikroorganizama. Na primjer, kada pacijent ne uzme punu propisanu dozu antimikrobnih lijekova ili kada se koriste lijekovi lošeg kvaliteta, stvaraju se i šire rezistentni mikroorganizmi.

Dodatni faktori koji utiču na antimikrobnu rezistentnost:

- neadekvatna odlučnost zdravstvenih sistema i država da sprovede cjelovitu i koordiniranu akciju, loše definisana odgovornost i nedovoljan angažman zajednice;
- nepostojanje ili slabi sistemi nadzora i monitoringa;
- neadekvatni sistemi koji treba da obezbijede kvalitetno i neprekidno snabdijevanje lijekovima;
- neadekvatna i neracionalna upotreba lijekova, uključujući i veterinarstvo i stočarstvo;
- loša prevencija i kontrola infekcija;
- osiromašeni arsenal dijagnostike, lijekova i vakcina, kao i nedovoljno razvojno-istraživačkog rada na novim proizvodima.

IZDAJE :

ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO
Titova 9, 71000 Sarajevo
Tel.: ++387 33 226-529, Fax: 220 548
E-mail: s.tajnica@zzjzfbih.ba

FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Vukovarska bb, 88000 Mostar
Tel.: ++387 36 324 687, 324 697
E-mail: mtajnica@zzjzfbih.ba